

FM: Darbaspēka nodokļu pārpilde nodrošina pārpalikumu pašvaldību un valsts speciālajā budžetā

Publicēts: 20.12.2019.

Novembrī turpinājās jau iepriekšējos mēnešos vērojamā tendence, kad kopbudžeta izdevumi pārsniedza ieņēmumus, tādējādi kopbudžetā veidojās 139,2 miljonu eiro deficīts. Tā rezultātā vienpadsmit mēnešos kopbudžetā uzkrātais pārpalikums samazinājās un bija 304,8 miljoni eiro. Pārpalikums veidojies gan valsts speciālajā budžetā (289,6 miljoni eiro), gan pašvaldību budžetā (119,3 miljoni eiro), savukārt valsts pamatbudžetā vienpadsmit mēnešos bijis 140,7 miljonu eiro deficīts. Salīdzinot ar situāciju iepriekšējā gada vienpadsmit mēnešos, kopbudžetā uzkrātais pārpalikums ir par 53 miljoniem eiro mazāks, kas saistīts ar straujāku izdevumu (+4%) nekā ieņēmumu (+3,3%) pieaugumu.

Kopbudžeta ieņēmumos vienpadsmit mēnešos saņemti 10 298,3 miljoni eiro, kas bija par 332,7 miljoniem eiro jeb 3,3% vairāk nekā pērn attiecīgajā periodā. Jāatzīmē, ka gan pašvaldību budžeta, gan valsts speciālā budžeta ieņēmumi pieauguši divtik strauji kā izdevumi. To ietekmēja nozīmīgs pieaugums saņemtajos darbaspēka nodokļu ieņēmumos.

Kopbudžetā nodokļu ieņēmumi vienpadsmit mēnešos saņemti 8 191,6 miljonu eiro apmērā, kas bija par 317,5 miljoniem eiro jeb 4% vairāk nekā pērn. Visu gadu nozīmīgā apmērā pieauguši ieņēmumi no darbaspēka nodokļiem, kas saistīts ar labvēlīgo situāciju darba tirgū. Šogad vērojams gan augsts vidējās darba samaksas pieaugums, gan arī nodarbinātības līmenis, tādējādi iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas ieņēmumi kopbudžetā vienpadsmit mēnešos bija par 374,2 miljoniem eiro jeb 9,5% augstāki nekā pērn attiecīgajā periodā. Iedzīvotāju ienākumu palielināšanās sekmēja mazumtirdzniecības apjomu pieaugumu, īpaši gada pirmajā pusē, tādējādi šogad augstāki nekā pērn bijuši ieņēmumi no pievienotās vērtības nodokļa (PVN), kas palielinājās par 175,7 miljoniem eiro jeb 7,9%. Tāpat PVN ieņēmumu pieaugums saistāms ar saražotās produkcijas un sniegto pakalpojumu apjomu palielināšanos.

Ņemot vērā labākus nekā plānots ieņēmumus no darbaspēka nodokļu ieņēmumiem (+225,7 miljoni eiro), vienpadsmit mēnešos nodokļu ieņēmumi kopumā saņemti gandrīz plānotajā apmērā (99,8%). Tajā pat laikā virkne nodokļu ieņēmumu saņemti mazāki nekā plānots. Saistībā ar zemāku iemaksu apjomu un augstākām iepriekš iemaksātā uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) atmaksām pēc izmaiņām nodokļa maksāšanas kārtībā, UIN ieņēmumi vienpadsmit mēnešos saņemti par 143,1 miljonu eiro mazākā apmērā nekā plānots, vienlaikus par 261,5 miljoniem eiro mazāk nekā pērn attiecīgajā periodā, ietekmējot situāciju valsts pamatbudžetā. Ekonomiskās izaugsmes bremsēšanās, visticamāk arī pierobežu tirdzniecības ietekme, ir kavējis patēriņa nodokļa ieņēmumu straujāku pieaugumu, un vienpadsmit mēnešos akcīzes nodokļa ieņēmumu plāns nebija izpildīts par 45,5 miljoniem eiro jeb 4,4%, bet PVN ieņēmumu plāns par 17,4 miljoniem eiro jeb 0,7%. Zemākā apmērā par plānoto bijuši arī ieņēmumi no pārējiem nodokļiem, tostarp nekustamā īpašuma nodokļa, dabas resursu nodokļa, transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa, muitas nodokļa un izložu un azartspēļu nodokļa.

Vienpadsmit mēnešos kopbudžetā izdevumi veikti 9 993,5 miljonu eiro apmērā, kas bija par 385,8 miljoniem eiro jeb 4% vairāk nekā pērn attiecīgajā periodā. Lielākais izdevumu pieaugums bija vērojams izdevumos sociālajiem pabalstiem un atlidzībai. Sociālo pabalstu izdevumi šā gada vienpadsmit mēnešos veikti 2 935,4 miljonu eiro apmērā, kas bija par 155,1 miljonu eiro jeb 5,6% vairāk nekā pērn attiecīgajā periodā. Izdevumi pensijām pieauga par 85,6 miljoniem eiro jeb 4,5%, ko pamatā noteica pensiju indeksācija oktobrī. Savukārt izdevumi pārējiem pabalstiem šogad veikti par 69,5 miljoniem eiro jeb 7,9% lielākā apmērā nekā pērn vienpadsmit mēnešos. Nozīmīgākais kāpums vērojams izdevumiem slimības pabalstiem, kas pieauguši par 31,6 miljoniem eiro jeb 20,8%, ņemot vērā ne tikai vidējās apdrošināšanas iemaksu algas pieaugumu, bet arī nozīmīgu pabalsta saņēmēju skaita palielināšanos. Minēto sociālo pabalstu izdevumu kāpuma pieauguma rezultātā valsts speciālā budžeta izdevumi vienpadsmit mēnešos bija par 5,9% augstāki nekā pērn attiecīgajā periodā, tomēr ieņēmumi pieauguši par 9,9%, tādējādi uzkrātā pārpalikuma apmērs valsts speciālajā budžetā šogad ir par 111,4 miljoniem eiro augstāks nekā pērn attiecīgajā periodā.

Kopbudžeta izdevumi atbildzībai bija par 142,9 miljoniem eiro jeb 6,6% augstāki nekā pērn attiecīgajā periodā un veidoja 2 298,0 miljonus eiro. To ietekmēja pabalstu izmaksu iekšlietu un tieslietu resora amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, kas atbilstoši Valsts un pašvaldību amatpersonu un darbinieku atbildzības likumam tiek izmaksāta pēc katriem pieciem nepārtrauktas izdienas gadiem. Vienlaikus nozīmīgākā apmērā vērojams izdevumu pieaugums aizsardzības un veselības resoros, kā arī pedagogiem.

Kapitālie izdevumi kopbudžetā vienpadsmit mēnešos bija 990,3 miljoni eiro, kas ir par 38,6 miljoniem eiro jeb 4,1% vairāk nekā pērn attiecīgajā periodā. Jāatzīmē, ka šo izdevumu pieauguma temps ir būtiski zemāks nekā pērn, kas galvenokārt saistīts ar mazākiem izdevumiem pamatfunkciju nodrošināšanai pašvaldībās. Pašvaldību budžetā šogad kopumā vērojams augsts pārpalikuma līmenis, jo izdevumi veikti par 4,4% lielākā apmērā nekā pērn vienpadsmit mēnešos, savukārt ieņēmumos saņemts par 10% vairāk. Līdz ar to pašvaldību budžeta pārpalikums pārskata periodā bijis par 134,3 miljoniem eiro augstāks nekā pērn.

Atsevišķās pozīcijās šā gada vienpadsmit mēnešos, salīdzinot ar situāciju pagājušajā gadā, kopbudžeta izdevumi pat samazinājās, piemēram, precēm un pakalpojumiem par 15,3 miljoniem eiro jeb 1,2%, un procentu izdevumiem par 12,6 miljoniem eiro jeb 4,9%. Preču un pakalpojumu izdevumi šogad mazākā mērā nekā pērn veikti Nacionālo bruņoto spēku darbības nodrošināšanai, savukārt procentu izdevumi galvenokārt atkarīgi no Valsts kases darbības un maksājumu veikšanas grafika par aizņēmumu procentiem valsts parāda segšanai.

Lai gan vēl vienpadsmit mēnešos kopbudžetā veidojas pārpalikums, gada nogalē vēsturiski augsts izdevumu līmenis ir valsts un arī pašvaldību budžetos. Atbilstoši Finanšu ministrijas aktuālajam novērtējumam vispārējās valdības budžetā 2019. gadā pēc EKS 2010 metodoloģijas būs deficīts 0,5% no iekšzemes kopprodukta (IKP) apmērā jeb 170,6 miljoni eiro.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-darbaspeka-nodoklu-parpilde-nodrosina-parpalikumu-pasvaldibu-un-valsts-specialaja-budzeta>